



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **D. A. Tractatus De Privilegiis Ecclesiae**

**Zanchi, Lelio**

**Veronae, M. D. LXXXVI.**

Quinquagesimum Octauum Priuilegium.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61627)

- 10 Intrans parere mandatis alicuius, non obligatur vigore iuramenti, nisi ad mandatum iustum, & secundum ius.
- 11 Mulier probans protestationem ex legitima causa interposita, tunc onus probandi, quod mulier fuerit ingressa in Monasterium incumbit monialibus.
- 12 Probationes contrariae, quando sunt, illa probatio praeferenda est, qua fit per metum.
- 13 Testes deponentes super metu, deponunt super actu perceptibili sensu corporeo.
- 14 Testes deponentes de actu facto in secretis, siue de retentis in corde deponunt de actu imperceptibili.

### Quinquagesimum Octauum Privilegium.

**E**CCLESIA Alio privilegio gaudet, sicut si quis timore mortis, postea ratum non habens, religionem profitetur exire, & matrimonium contrahere potest, licet si a principio, vel ex post facto liberè consensisset. Cum quidam nobilis haberet uxorem suam susceptam, praecipit militibus suis, ut ad quaedam syluam ducerent, & eam occiderent, quod cum fecissent, enudato ense pietate obiter moti pepercerunt sub tali conditione, quod in Monasterium ingrediatur Monialium, & habitum suscipiat. Ipsius maritus misit duos Episcopos ad Monasterium, ut ei velum imponerent. Episcopi considerata iuuenili aetate, & quod habebat paruulum filium, dubitauerunt de eius vitae mutatione, & in secretis interrogauerunt eam, quare hoc faciebat? Illa per ordinem exposuit, quod timore mortis faciebat, & quod quandoque posset, recederet, & coniugis crudelitati satisfacere, vel sibi imponere simulauit, postea mortuo marito de Monasterio exiit, & alium maritum accepit, propter quod ad instanciam Monialium fuerunt ambo excommunicati. Mulier hoc Pape significauit, unde mandauit, ut absoluerent eam iuramento de parendo mandato eorum, qui ex iussu Pape absoluerunt, deinde quod illa mulier coram Abbatisa, & Monialibus se praesentare debeat, & si legitimè probatum fuerit, si ingressa Monasterium fuerit non timore mortis, sed sponte, vel et timore illo intrauit & postmodum viro mortuo ratum habuit, quod primo fecit per censuram Ecclesiasticam, ad Monasterium redire cogatur. c. 1. de his quae

- 3 que vi. metusue cau. fu. hic animaduertendum, quod † ea que  
gesta sunt per metum, iura aduersus dat remedium rescissorium  
& appellatur actio, quod metus causa, facta, ergo per metum re-  
scinduntur; per hanc actionem. Fallit tamen in quibusdam casu-  
bus in quibus metus vitiat ipso facto, vt plenè habetur, in ca. Ab-  
bas eo, tit. Sed que fuit ratio, quod Papa mandauit vt absolueren-  
tur præstito iuramento de parendo, vt si probatum fuerit non ti-  
more mortis, sed spontè religionem intrasse, vel quod postea ra-  
tum habuit, nam si hoc compertum esset, compellitur ad Mona-  
4 sterium redire. † Quia qui habitum professorum recipit, com-  
pellitur esse religiosus, cap. super eo. de regul. & transf. ad relig.  
5 † considerandum venit, quomodo actus factus in loco campestro  
probetur in quo tractatur de aliquem occidendo, & peruentum  
fuerit ad actus proximiores in emulando arma aduersus occiden-  
dum ex consecutis fortasse potest saltem præsumi, quod antea fa-  
ctum fuisset. Hec mulier erat copulata viro, erat iuuenis, habe-  
bat filium paruulum, quo spiritu præsumitur ingressa religionem  
viuente marito, & eo maximè cum maritus misserit duos Episco-  
6 pos, vt apponerent velum eius capiti, que interrogata in remotis  
aperuit causam sui ingressus in Monasterium unde, † cum actus  
metus mortis expressè probari non potest, saltem tacitè videtur  
probatum violentum inditium, cum ipsa mulier effectualiter fue-  
rit ingressa Monasterium, & quasi conquesta cum Episcopis.  
7 † Et quia sumus in casu difficilioris probationis, danda est fides  
mulieri ingressæ ex supra relatis, nam metus mortis dicitur im-  
8 minere non solum durante gladij vibratione, † sed etiam post-  
modum, si tanta est minantis potentia, vt verisimiliter timea-  
tur mors, metus videtur durasse donec maritus vixerit, pro-  
pter eius potentiam, vnde si professa exiuit de Monasterio alle-  
gando iustam causam timoris, vel nullitatis nõ cõpellitur ad Mo-  
9 nasterium redire. † Si professio est nulla à principio, ratificari  
potest ex post facto per tacitum consensum, & idem in matrimo-  
nio carnali, vt in cap. ad id quod de sponsal. Vtrum si quis non  
audet protestari, possit nihilominus venire cõtra actum proban-  
dum iustum metum? Hostien. tenet, quod si non emanatur prote-  
statio, quod saltem fieri possit coram alijs viris probis, cap. pa-  
storalis, §. i. de offic. deleg. & si non audet protestari, non tene-  
tur aliquid dicere, fortè. n. timet à probis uiris reuelari, vnde sa-  
tis est postmodum probare metum, cap. Abbas, & cap. ad aures  
10 de his que met. causa, & cap. Hinc inferitur, † quod si quis iura-  
uerit

verit parere mandatis alicuius, non obligatur vigore iuramenti, nisi ad mandatum iustum, & secundum ius, c. quinquaginta, & c. veniens de iur. iur. sed videamus an quis dicatur aliquid probare eo ipso, q̄ habet intentionem suam fundatam à iure communi? Et qđ non probatur contrarium per aduersarium, si tamen mulier probaret protestationem ex legitima causa interposita, tunc onus probandi, quòd sponte mulier fuerit ingressa, incumbit monialibus. Sed quid si concurrunt probationes contrariæ, vt quia mulier probaret, quòd per metum ingressa fuit Monasterium, moniales vero quòd sponte, q̄ probatio sit præferenda? Dic q̄ illa que fit de metu, quia magis crederetur duobus testibus affirmantibus metum, quàm mille dicentibus, q̄ sponte fecerit Inno. in c. super hoc de renunt. Ratio .n. est quia deponentes super metu, deponunt super actu perceptibili sensu corporeo, vt quia tyrannus minatus fuit mortem, nisi leta facie profiteretur. Sed deponentes, quòd sponte fecit, de actu imperceptibili, quia de secretis, siue retentis in corde deponunt, satis .n. est quòd si quis aliquid fecerit ob timorem, nisi factum ratum postea habuerit, cognita causa si ingressus fuerit Monasterium, & exierit, & ex hoc excommunicatus postea absolutus, cum iuramento de parendo quatenus iustitie expediat, ad Monasterium redire compellitur.

S V M M A R I V M.

- 1 Electioni de se facte ad laicorum terorem, nisi sit cum iuramento regimini ad quòd fuerat electus perfici poterit.
- 2 Factum à maiori parte Collegij aliquibus contradicentibus potest dici unanimiter factum.
- 3 Unanimiter dicitur quasi vnus animi.
- 4 Eligentes non dicuntur unanimiter concordés, quando vnus ab eorum sententia discrepat, idem est si diceretur concorditer factum, tunc requiritur vt nemo discrepat.
- 5 Beneficij renuntiatio per motum facta non tenet.
- 6 Beneficio priuatur an violans præstationem fidei?
- 7 Veniens contra iuramentum an sit infamis, uti periurus, eo casu quò irrogat infamiam?
- 8 Fidei omnis præstatio est iuramentum, & euenire potest, quòd magis peccaret, veniens contra fidem, quam contra iuramentum.
- 9 Periurium tanto est grauius, quanto id super quo fuit iuramentum præstitum erat sanctius.



10 Veniens contra fidem præstitam, est infamis.

11 Fides præstita, & iuramentum æquiparantur.

### Quinquagesimum nonum Privilegium.

- 1 **C**ELESTIA alio privilegio gaudet, ꝛ quòd si quis ad laicorum terrorem electioni de se factæ renunciat, nisi renunciatio iuramento uel fide firmata sit, regimini ad quòd fuerat electus præfici poterit. Ut si in plebanum aliquis fuisset electus alicuius Ecclesiæ, & electio fuit concorditer facta excepto vno, ipse plebanus ad terrorem laicorum renunciauit electioni de se factæ. Fuit dubitatum non obstante tali renunciatio an præfici deberet eidem Ecclesiæ? Per Papam fuit responsum, quòd renunciatio facta ad terrorem laicorum non impedit, quominus ille præficiatur eidem Ecclesiæ, nisi renunciatio confirmata fuit iuramento, vel fide interposita, capitu. Ad aures de his quæ ui metusue causa fac. quare ita fuit per Papam Sancitum. Ratio enim fuit, quia renunciatio facta ad terrorem laicorum non tenet. Tamen si iuramentum interuenisset, vel fides data fuisset, nam æquiparantur iuramentum, & fides, & cum tale iuramentum non possit seruari sine periculo animæ, non debet præfici ex illa electione. Hic considerandum venit, ꝛ quòd factum à maiori parte Collegij aliquibus contradicentibus potest dici vnanimiter factum, sed hoc in præsentī casu videtur in contrarium, hic fuit facta electio excepto vno vnanimiter, si istud verbum vnanimiter verificaretur, ut electio fuisset facta in maiori parte Collegij, in vanum dictum fuisset vno excepto, cum istud verbum vnanimiter importet, quòd electio sit facta nemine discrepante, cap. 3. de postul. prælat. & in cap. & si vnanimiter eo. ti.
- 3 hoc enim probare videtur etymologia vocabuli. ꝛ Nam vnanimiter dicitur quasi vnus animi, dici ergo non potest, quòd
- 4 ꝛ eligentes fuerint vnanimiter concordēs, si vnus ab eorū sententia discrepauit. Idem est si diceretur concorditer factum, tunc requiritur ut nemo discrepat, in clem. ne Romani de elec. lib. 6. not. Abba. in cap. non potest de re. iud. sensus igitur verborum in d. cap. Ad aures ibi vno excepto vnanimiter celebrata, percipiendus ita est, debet intelligi vnanimiter respectu eorum qui fuerunt concordēs vno excepto, idest vnum excipit, & reliqui vnanimiter concordēs